

T.C. İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ

AÇIK BİLİM POLİTİKASI

TOPLANTI TARİHİ
30 Mart 2023

TOPLANTI NO
2022- 2023 / 11

KARAR SAYISI
3

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç ve Kapsam

Madde 1: İstanbul Kültür Üniversitesi Açık Bilim uygulamaları anlayışını aktif olarak teşvik eder. Bu politikanın amacı Üniversite'nin bu doğrultudaki sorumluluklarını ve taahhütlerini belgelemektir. Politika İstanbul Kültür Üniversitesi'nde aktif olan tüm araştırmacılar için geçerlidir. Araştırmanın üçüncü taraflarca finanse edildiği durumlarda, erişim hakları, depolama ve saklama ile ilgili taraflarla yapılan herhangi bir anlaşma bu politikaya göre önceliklidir.

Dayanak

Madde 2: Bu politika Yükseköğretim Kurulu Başkanlığının ortaya koyduğu Üniversiteler için Model Açık Bilim Politikasına dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

Madde 3: Bu politikada geçen kavramlar aşağıdaki şekilde tanımlanmıştır.

- Açık Akran Değerlendirmesi (Açık Hakemlik):** İnceleme ve yayın süresi boyunca hem inceleyen hem de yazarın birbirlerinin kimlikleri hakkında bilgi sahibi olduğu bir bilimsel inceleme mekanizması olarak tanımlanmaktadır.
- Açık Bilim:** Bilimin; yayınların, araştırma verilerinin, laboratuvar notlarının ve diğer araştırma süreçlerinin ücretsiz erişilebildiği, araştırmanın yeniden kullanımı, dağıtımı ve üretilmesine izin veren koşullarla, diğer araştırmacıların birlikte çalışabileceği ve katkıda bulunabileceği şekilde yapılmasıdır.
- Açık Eğitim Kaynakları (Open Education Resources):** OECD'ye göre "başkaları tarafından eğitim amaçlı olarak serbestçe yeniden kullanmaya ve sürekli iyileştirmeye izin veren açık lisansları kullanan öğretim, öğrenme ve araştırma materyalleri"dir.
- Açık Erişim:** Bilimsel literatürün internet aracılığıyla finansal, yasal ve teknik bariyerler olmaksızın erişilebilir, okunabilir, kaydedilebilir, kopyalanabilir, yazdırılabilir, taranabilir, tam metne bağlantı verilebilir, dizinlenebilir, yazılıma veri olarak aktarılabilir ve her türlü yasal amaç için kullanılabilir olmasıdır.
 - Altın Yol Açık Erişim:** Akademik dergilerde yayınlanan araştırmacıların çalışmalarının, yayınlanan dergi aracılığıyla ve yayınlandığı andan itibaren açık erişim olmasıdır.
 - Yeşil Yol Açık Erişim:** Araştırmacıların, akademik dergilerde yayınlanan çalışmalarının yayına kabul edilmiş sürümünün birer kopyasının açık arşivlerde açık erişim olmasıdır.
- Açık Veri:** Herhangi bir telif hakkı, patent ya da diğer kontrol mekanizmalarına tabi olmaksızın herkes tarafından ücretsiz ve özgürce kullanılabilen, tekrar kullanılabilen ve dağıtılabilen veridir.
- Akademik Çalışmalar:** İstanbul Kültür Üniversitesi Mensuplarının araştırmaları, aldıkları fonlar ve yaratıcı faaliyetleri sonucu ortaya çıkan tüm çalışmalarını ifade eder.

- g. Akademik Arşivler ve Konu Arşivleri:** Kamu kaynaklarıyla desteklenen bilimsel araştırmalardan üretilen yayınları, verileri ve diğer fikri ürünleri (tezler, ders malzemeleri, çalışma raporları, vb.) toplayan, düzenleyen ve uzun dönemli olarak arşivleyen sistemlerdir.
- h. Araştırma:** Bilginin iletilmesi hedefi ile her türlü yaratıcı ve sistematik çalışma olarak tanımlanmaktadır.
- i. Araştırma Verisi:** Bilimsel yayınlarda sunulan sonuçları doğrulamak için kullanılan veriler (örn. istatistikler, deney sonuçları, ölçümler, gözlemler, görüşme kayıtları, görüntüler, vb.) veya bir proje sırasında kullanılan ve Veri Yönetim Planı'nda açıklanan diğer verilerdir.
- j. Araştırmacı:** Çalışanlar ve doktora öğrencilerinin de dahil olduğu, istihdam düzeylerine bakılmaksızın, her seviyeden İstanbul Kültür Üniversitesi araştırma personelinin herhangi bir üyesi olarak tanımlanmaktadır.
- k. Avrupa Açık Bilim Bulutu (European Open Science Cloud – EOSC):** Avrupa Komisyonu'nun Nisan 2018'de ayrıntılarını açıkladığı, Avrupa Birliği'ndeki 1,7 milyon araştırmacı ve 70 milyon bilim ve teknoloji uzmanının akademik dergi ve kitaplarda "gömülü" verisinin toplanmasını ve bu verilerin herkesin kullanımına açılmasını hedefleyen bir projedir. <https://ec.europa.eu/research/openscience/index.cfm?pg=open-science-cloud>
- l. Depolama:** Dijital materyallere gerektiği zaman, sürekli erişimi sağlamak için yapılması gereken eylemlerin tümüdür.
- m. DOI (Digital Object Identifier - Sayısal Nesne Tanımlayıcı):** Online ortamda bulunan bir fikri mülkiyeti ya da bu fikri mülkiyetin bir parçasını tanımlayan tanımlayıcılardır. <https://www.doi.org/>
- n. FAIR Prensipleri:** Araştırma verisi yönetiminde veya Avrupa Açık Bilim Bulutu ile ilgili girişimlerden herhangi birinde yer alan bir kısaltmadır. Verinin Findable (bulunabilir), Accessible (erişilebilir), Interoperable (birlikte çalışabilir), Reusable (yeniden kullanılabilir) olması prensiplerine dayanmaktadır. <https://www.go-fair.org/fair-principles/>
- o. İstanbul Kültür Üniversitesi Kurumsal Akademik Arşiv Sistemi:** İstanbul Kültür Üniversitesi araştırmacılarının yayınlarına ve araştırma verilerine açık erişim sağlayan arşiv. İstanbul Kültür Üniversitesi Akademik Arşiv yazılımı aracılığıyla depolanmaktadır.
- p. İstanbul Kültür Üniversitesi Mensubu:** İstanbul Kültür Üniversitesi Akademisyenleri, personeli ve öğrencileri "İstanbul Kültür Üniversitesi Mensupları" olarak adlandırılmıştır.
- q. OpenAIRE:** Avrupa Komisyonunun açık bilim hedefleri doğrultusunda bilimsel yayın çıktılarına, açık araştırma verilerine ve araştırma bilgisine erişime, verileri analiz etmeye olanak sağlayan ve içerik sağlayıcılara çeşitli servisler sunan teknik açık erişim altyapı projesidir. www.openaire.eu
- r. ORCID (Open Research and Contributor ID):** Bilim insanlarını ve akademik otoriteleri benzersiz olarak tanımlamak için kullanılan alfanümerik koddur. <https://orcid.org/>
- s. Telif Hakkı:** Kişinin her türlü fikri çabası ile ürettiği ürünler üzerinde hukuken sahip olduğu maddi ve manevi hakların tamamıdır.
- t. Uygun Arşiv:** FAIR Prensipleri, OpenAIRE uyumluluğu, CoreTrust Seal gibi kalite standartlarını karşılayan arşivdir.
- u. Üst Veri:** Bir bilgi kaynağını tanımlayan veri kümesi. Başka bir ifadeyle, sayısal bilgilerin ve bilgi kaynaklarının bulunması, kimliklendirilmesi, kullanımı ve yönetimi ile ilgili yapılandırılmış, tanımlayıcı bilgidir
- v. Veri Yönetim Planı (Data Management Plan):** Araştırmacıların araştırma veri kalitesi, veri paylaşımı ve veri güvenliği konusundaki sorumluluklarını nasıl karşılayacaklarını gösteren bir araçtır.
- w. Yayın:** Kurumda bulunan araştırmacıların hakemli yayınlanmış (veya yayınlanmakta olan) çalışmaları olarak tanımlanır.
- x. Research ID:** Bilim insanlarını ve akademik otoriteleri benzersiz olarak tanımlamak için kullanılan Web Of Science tarafından geliştirilen alfanümerik koddur.

İKİNCİ BÖLÜM

İKÜ Yayınları ve Araştırma Verileri Açık Erişim Politikası

Giriş

Madde 4: İstanbul Kültür Üniversitesi, bilimin ve teknolojinin ilerlemesine katkı sağlamayı, açık, tekrarlanabilir ve güvenilir araştırma çıktıları ile uygulamalarını benimseyerek; toplum ve tüm dış paydaşları yararına bilginin geniş yayılımını taahhüt eder.

Madde 5: İstanbul Kültür Üniversitesi “açıklık”ı yol gösterici ilkelerinden biri olarak kabul eder ve bu ilkenin yanı sıra yeni çalışma modellerini ve yeni sosyal ilişkileri mümkün kılan, işbirliğini, bilginin yayılmasını, araştırma çıktılarının erişilebilirliğini, yeniden kullanılabilirliğini etkin kılmak adına, yayınlara ve verilere açık erişimi teşvik eden, açık bilimi desteklemek için gerekli altyapıyı inşa eden araçlar ve araştırma süreçlerini özendirerek ve destekleyerek, geliştirmeyi taahhüt eder.

Madde 6: Açık bilim, araştırmayı daha şeffaf, titiz ve verimli kılar; yenilikçiliği ve halkın katılımını teşvik eder. İstanbul Kültür Üniversitesi kamu tarafından finanse edilen tüm araştırma ve araştırma verilerinin halka ve dünyadaki tüm araştırmacılara ücretsiz olarak sunulması gerektiğine inanmaktadır.

Haklar, Sorumluluklar ve Görevler

Madde 7: İstanbul Kültür Üniversitesi şunlardan sorumludur:

1. Açık Erişim / Açık Bilime geçişi gerçekleştirmek için gerekli altyapı ve finansmanı sağlaması yanında, araştırmacıları ve diğer tüm personeli hedefleyen eğitim, öğretim ve bilinçlendirme faaliyetleri yoluyla bu geçişi desteklemek ve güçlendirmek. Açık Bilim becerilerinin kazanılmasının, araştırmacılara sunulan mesleki eğitim ve kariyer gelişiminin ayrılmaz bir parçasının oluşturulmasına katkı sağlamak.
2. Benzersiz tanımlayıcıların (DOI'ler, ORCID, Research ID veya diğerleri gibi) kullanımının zorunluluğunu sağlamak.
3. Veri Yönetimi Planlarının geliştirilmesi ile ilgili konuları içeren, ancak bunlarla sınırlı olmayan Ulusal ve Avrupa Birliği yasalarına uyumlu veriler ile ilgili tüm konulardan sorumlu bir Veri Yöneticisi atamak.
4. Verilerin ve diğer kayıtların depolanması, korunması, kaydedilmesi, saklanması ve dağıtımı için uzun vadeli korumanın yanı sıra, araştırmacılara uygun rehberlik için mekanizmalar ve hizmetler sağlamak ve bu hizmetleri geliştirmek.
5. Vatandaş bilimi projelerine katılım, açık akran değerlendirmesi deneyimi veya Açık Eğitim Kaynaklarının kullanımı gibi yayınlara ve verilere açık erişimin sağlanmasının ötesinde araştırma değerlendirmesi ve ölçme kriterlerini iyileştirmede Açık Bilim uygulamalarını yerleştirmek.
6. Akademik arşivin içeriğini sistem tarafından sağlanan istatistiklerle izlemek, politika uyumluluğunu takip etmek.
7. Kurumun akademik arşiv ve diğer araştırma altyapılarının FAIR veri ilkeleri (Findable=Bulunabilir, Accessible=Erişilebilir, Interoperable=Birlikte Çalışabilir, Reusable=Yeniden Kullanılabilir) ve Avrupa Açık Bilim Bulutu teknik özellikleriyle ilgili sertifikasyon gerekliliklerine uygunluğunu sağlamak.
8. İçerik ve veri yayınlamak için Açık Lisans politikasına sahip olmak.

Madde 8: Araştırmacılar şunlardan sorumludur:

1. Bu Politikada belirtilen ilke ve şartlara uygun olarak yayınları, verileri ve eğitim kaynaklarını yönetmek.
2. Öncelikli üçüncü taraflarla herhangi bir anlaşma olmaması durumunda, yayınların ve verilerin üretimi, işlenmesi, depolanması, yönetimi ve dağıtımı ile ilgili örgütsel, düzenleyici, kurumsal ve diğer sözleşmeden doğan yasal yükümlülüklerle uymak.

3. Verilerin işlenmesini yöneten ilkelerin (mevcut Politika ve fon verenlerin yetkilerine uygun olarak) bir Veri Yönetim Planında yer almasını sağlamak.

Yayınlara Açık Erişim

Madde 9: Araştırmacıların akademik arşive tam metnin (yayınlanmış makale veya makalenin yayınlanmadan önceki hakem kontrolünden geçmiş kopyası) yanı sıra ilgili üst verilerin önceden veya yayınlandıktan sonra makine tarafından okunabilir elektronik kopyasını koymasını zorunlu tutar. Araştırmacılar yayınlarının akademik arşive zamanında konulmasından sorumludurlar. Bu durum, yayınların açık erişimde yayınlanması (Altın Açık Erişim) durumunda da geçerlidir.

Madde 10: “Yeşil Açık Erişim” söz konusu olduğunda, İstanbul Kültür Üniversitesi 9. maddede bahsedilen tüm yayınların tam metinlerinin en fazla 6 ay içinde (ya da sosyal bilimler ve beşeri bilimlerdeki yayınlar için 12 ay içerisinde) standart bir açık lisans altında erişilebilir olmasını zorunlu tutar. Monografların akademik arşive konulması zorunludur, ancak yayıncı ambargosu sona erene kadar erişim kapalı kalır.

Madde 11: “Kapalı” yayınların görünürlüklerini artırmak amacı ile, yayının üst verilerinin açık bir şekilde erişilebilir olması gerekir.

Madde 12: İstanbul Kültür Üniversitesi Mensupları, birden fazla kurumdan birden fazla yazarla işbirliği yaparak hazırladıkları çalışmalarını İstanbul Kültür Üniversitesi Akademik Arşivi’nde depolayabilirler. Birden fazla İstanbul Kültür Üniversitesi Mensubu tarafından gerçekleştirilmiş çok yazarlı çalışmalarda ise, kaynağı başyazar depolar.

Madde 13: İstanbul Kültür Üniversitesi, mensuplarının yayınlarını bireysel veya kurumsal olarak değerlendirirken sadece üst veri ve tam metinleri yukarıda belirtilen şartlara uygun olarak akademik arşive konulan yayınları değerlendirir.

Madde 14: Üyelerini telif hakkı sahipliğini korumaya ve sadece yayınlama için gerekli olan haklar konusunda yayıncılara lisans vermeye teşvik eder. Bu, yayın sözleşmesinde ek kullanılarak mümkündür. Örnek şablonlara erişilebilir:

https://sparcopen.org/wp-content/uploads/2016/01/Access-Reuse_Addendum.pdf

Madde 15: Araştırmacıları mevcut politikanın yürürlüğe girdiği tarihten önce yazdıkları yayınları akademik arşive koymaya ve bu yayınları mümkün olan en kısa sürede açık bir şekilde erişilebilir kılmaya teşvik eder.

Araştırma Verilerine Açık Erişim

Madde 16: İstanbul Kültür Üniversitesi, araştırmacıların bilimsel yayınlarda sunulan sonuçları doğrulamak için gerekli olan araştırma verilerini uluslararası standartlarda uygun bir arşive koymalarını zorunlu kılar.

Madde 17: İstanbul Kültür Üniversitesi verilerin ve hizmetlerin açık ve FAIR ilkelerine göre ele alınmasını gerektirir. Veriler ayrıca izlenebilir ve mümkün olan her durumda kullanılabilir olmalıdır.

Madde 18: İstanbul Kültür Üniversitesi Araştırma Ekosistemi “mümkün olduğunca açık, gerektiği kadar kapalı” ilkesine uyar. Eğer veriler yasal, gizlilik veya ilgili diğer (örneğin hassas veri veya kişisel veriler) nedenlerle açık değilse, bu anlaşılır biçimde açıklanmalıdır. Verilerin bulunmasını sağlayan üst verileri her durumda sağlar.

Madde 19: İstanbul Kültür Üniversitesi Açık Bilim kaynaklarının izlenmesi için Açık Bilim Bulutu şartlarının kabul edilmesini teşvik eder.

Madde 20: İstanbul Kültür Üniversitesi araştırmacıların, dâhil oldukları her araştırma faaliyeti için uygun bir Veri Yönetim Planı sunar.

Madde 21: İstanbul Kültür Üniversitesi araştırmacıları uygun lisansların belirlenmesi yoluyla proje sonrası kullanım haklarını tanımlar.

Madde 22: İstanbul Kültür Üniversitesi araştırma verileri için minimum arşiv süresi, kalıcı bir tanımlayıcının atanmasından sonra 10 yıldır. Gerekli arşiv süresinin sona ermesinden sonra veya yasal ve etik nedenlerden dolayı bu kayıtların silinmesi veya imha edilmesi durumunda, bu tür eylemlerin tüm yasal ve etik perspektiflerinin dikkate alınması gerekmektedir.

Altyapı

Madde 23: İstanbul Kültür Üniversitesi onaylanmış kalite standartlarını karşılar (OpenAIRE uyumlu, FAIR ilkelerini karşılar) ve Avrupa Açık Bilim Bulutu ile bağlantılıdır.

Madde 24: İstanbul Kültür Üniversitesi kayıtların uluslararası standartlarda uygun arşivlerle ve OpenAIRE Üst Veri Şeması aracılığıyla birlikte çalışabilir olmasını sağlar.

Araştırma Değerlendirme ve Ölçme

Madde 25: Fon sağlayıcı kuruluşlar, diğer uygun birimler ile iş birliği içinde konuyla ilgili Avrupa'daki gelişmeleri ve Avrupa Açık Bilim Politikası Platformu'nun çalışmalarını izleyerek araştırma kalitesini ve Açık Bilim davranış ve uygulamalarını teşvik eden bir araştırma değerlendirme çerçevesi geliştirme yi taahhüt eder. Farklı disiplinler ve farklı kariyer aşamalarında olan araştırmacılar üzerindeki etkilerini dikkate alır.

Madde 26: Açık Bilim uygulamalarını kullanan araştırmacılar için ödül mekanizmalarının oluşturulmasını (örneğin açık platformlar aracılığıyla kesin olmayan sonuçları paylaşmak, açık yazılım ve diğer araçları kullanmak, açık işbirlikli projelere katılımı (vatandaş bilimi) vb.) taahhüt eder.

Eğitim

Madde 27: İstanbul Kültür Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı, bölümler ve diğer uygun kurumlarla (bu tür yasal hizmetler, araştırma destek personeli, Veri Yönetim Planı uzmanları) işbirliği içerisinde açık bilimin benimsenmesini kolaylaştırmak ve araştırmacılara, kütüphanecilere ve diğer destek personeline gerekli beceri ve uzmanlık sağlamak için eğitim kursları açmayı koordine eder. Bu tür eğitim kursları, açık erişim yayıncılığı, açık veri, veri yönetimi, araştırma verisi ve araştırma etiği için gerekli becerileri içerir.

Madde 28: Eğitim farklı disiplinler dikkate alınarak tüm kariyer aşamalarındaki araştırmacılara sunulur ve müfredata dâhil edilir.

Madde 29: Bu faaliyetler için uygun finansman sağlanır ve bu amaçla fon sağlayıcı kuruluşlar ile birlikte diğer paydaşlarla olan sinerjiler araştırılır.

Politikanın Geçerliliği

Madde 30: Bu politika İstanbul Kültür Üniversitesi Senatosu tarafından her 2 yılda bir gözden geçirilecek ve güncellenecektir. Bu politikanın araştırma verileriyle ilgili olan bölümü Açık Bilim Politikasının geçerlilik tarihinden itibaren iki yıl boyunca pilot olarak uygulanacaktır.

İstanbul Kültür Üniversitesi Rektörlüğü, bir Açık Bilim Komitesi kurulmasına öncülük ederek bu kurulun yürütücülüğünü üstlenecektir.

İstanbul Kùltür Üniversitesi Açık Bilim Komitesi:

- Rektör veya görevlendireceği Rektör Yardımcısı
- Fakülte Dekanları veya Temsilcileri
- Enstitü Müdürleri
- İstanbul Kùltür Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanından oluşacaktır.

Komite, gerekli gördüğü hallerde politikayı revize etmekten sorumlu olacaktır. Öneri ve görüşler İstanbul Kùltür Üniversitesi Rektörlüğü'ne sunulacaktır.